

Obsah

1 Úvod	1
1.1 Zdůvodnění volby tématu habilitační práce	1
1.2 Předmět a cíle výzkumu	1
1.3 Metodika řešení zvolených úkolů	2
1.4 Stručný přehled některých prací ke zvolené problematice	3
1.5 Shrnutí závěrů z výzkumu období 1825 - 1918	4
2 Stav fyziky jako vědy ve sledovaném období	6
2.1 Přehrat fyzikálního obrazu světa: atomová a kvantová fyzika	6
2.2 Teorie relativity a atomová fyzika	9
2.3 Kvantová teorie a vlnová mechanika	10
3 Stav vědy a techniky v ČSR ve sledovaném období	12
3.1 Hospodářství českých zemí v letech 1918 - 1938	12
3.2 Vztah vědy a techniky v letech 1918 - 1945	13
4 Vývoj školství a výuky fyziky	15
4.1 Školství ČSR v období 1918 - 1933	15
4.2 Vývoj školství ČSR v období 1939 - 1948	18
4.3 Vývoj výuky fyziky v ČSR v období 1918 - 1948	19
4.4 Vývoj výuky fyziky v Německu v období nacionálního socialismu	20
5 Analýza učebnic fyziky pro střední školy v období	23
1918 - 1948	23
5.1 Rozbor učebnice "Fysika pro nižší školy střední" od Stanislava Petřry a Mikuláše Šmoka z roku 1933	25
5.1.1 Procentové zastoupení oborů O1 - O8 v učebnici F1	25
5.1.2 Kvantitativní rozbor učebnice F1 z hlediska části teoretické, praktické a procvičovací	26
5.1.3 Kvantitativní rozbor obrazové části učebnice F1	28
5.1.4 Kvantitativní rozbor úloh v učebnici F1	29
5.1.5 Struktura učebnice F1	31
5.1.6 Struktura témat O1 - O8 učebnice F1	31
5.1.6.1 Struktura tématu "Mechanika"	32
5.1.6.2 Struktura tématu "Kmity vlny akustika"	33
5.1.6.3 Struktura tématu "Termika"	34
5.1.6.4 Struktura tématu "Magnetismus"	35
5.1.6.5 Struktura tématu "Elektřina"	35
5.1.6.6 Struktura tématu "Optika"	37
5.1.6.7 Struktura tématu "Astronomie"	38
5.1.7 Závěr rozboru Petřry a Šmoky učebnice F1	38
5.2 Rozbor učebnice "Fysika pro nižší třídy středních škol" od Vladimíra Ryšavého z roku 1934	40
5.2.1 Procentové zastoupení oborů O1 - O8 v učebnici F2	40
5.2.2 Kvantitativní rozbor učebnice F2 z hlediska části teoretické, praktické a procvičovací	41
5.2.3 Kvantitativní rozbor obrazové části učebnice F2	43
5.2.4 Kvantitativní rozbor úloh v učebnici F2	44
5.2.5 Struktura učebnice F2	46
5.2.6 Struktura témat O1 - O8 učebnice F2	46
5.2.6.1 Struktura tématu "Mechanika"	46
5.2.6.2 Struktura tématu "Kmity vlny akustika"	48
5.2.6.3 Struktura tématu "Termika"	48
5.2.6.4 Struktura tématu "Magnetismus"	49
5.2.6.5 Struktura tématu "Elektřina"	50
5.2.6.6 Struktura tématu "Optika"	51
5.2.6.7 Struktura tématu "Astronomie"	52
5.2.7 Závěr rozboru Ryšavého učebnice F2	52
5.3 Rozbor učebnice "Fysika pro nižší třídy středních škol" od Rudolfa Beranka, Josefa Deisingera a Hanse Kellermana, kterou pro české školy přeložil František Zlatník v roce 1933	53

5.3.1	Procentové zastoupení oborů O1 - O8 v učebnici F3	53
5.3.2	Kvantitativní rozbor učebnice F3 z hlediska části teoretické, praktické a procvičovací	54
5.3.3	Kvantitativní rozbor obrazové části učebnice F3	56
5.3.4	Kvantitativní rozbor úloh v učebnici F3	57
5.3.5	Struktura učebnice F3	58
5.3.6.1	Struktura tématu "Mechanika"	59
5.3.6.2	Struktura tématu "Kmity vlny akustika"	60
5.3.6.3	Struktura tématu "Termika"	61
5.3.6.4	Struktura tématu "Magnetismus"	62
5.3.6.5	Struktura tématu "Elektřina"	62
5.3.6.6	Struktura tématu "Optika"	64
5.3.7	Závěr rozboru učebnice Beránkovy F3	64
5.4	Rozbor učebnice "Fysika pro nižší třídy středních škol" od Emanuela Herolta z roku 1938	66
5.4.1	Procentové zastoupení oborů O1 - O8 v učebnici F4	66
5.4.2	Kvantitativní rozbor učebnice F4 z hlediska části teoretické, praktické a procvičovací	67
5.4.3	Kvantitativní rozbor obrazové části učebnice F4	69
5.4.4	Kvantitativní rozbor úloh v učebnici F4	70
5.4.5	Struktura učebnice F4	72
5.4.6	Struktura témat O1 - O8 učebnice F4	72
5.4.6.1	Struktura tématu "Mechanika"	72
5.4.6.2	Struktura tématu "Kmity vlny akustika"	73
5.4.6.3	Struktura tématu "Termika"	74
5.4.6.4	Struktura tématu "Magnetismus"	75
5.4.6.5	Struktura tématu "Elektřina"	75
5.4.6.6	Struktura tématu "Optika"	76
5.4.6.7	Struktura tématu "Astronomie"	76
5.4.7	Závěr rozboru Heroltovy učebnice F4	77
5.5	Rozbor učebnice "Physik, die Kraftlehre, für die unteren Klassen der Mittelschulen und Verwandter Lehranstalten" od F. Stenzla z roku 1935	78
5.5.1	Procentové zastoupení oborů O1 - O8 v učebnici F5	78
5.5.2	Kvantitativní rozbor učebnice F6 z hlediska části teoretické, praktické a procvičovací	79
5.5.3	Kvantitativní rozbor obrazové části učebnice F5	81
5.5.4	Kvantitativní rozbor úloh v učebnici F5	82
5.5.5	Struktura učebnice F5	84
5.5.6	Struktura témat O1 - O8 učebnice F5	84
5.5.6.1	Struktura tématu "Mechanika"	84
5.5.6.2	Struktura tématu "Kmity vlny akustika"	87
5.5.6.3	Struktura tématu "Termika"	88
5.5.6.4	Struktura tématu "Magnetismus"	89
5.5.6.5	Struktura tématu "Elektřina"	90
5.5.6.6	Struktura tématu "Optika"	92
5.5.6.7	Struktura tématu "Astronomie"	93
5.5.7	Závěr rozboru německy psané Stenzlový učebnice F5	93
5.6	Rozbor učebnice "Physik für Mittelschulen, Ausgabe für Mädchen" od Ernsta Halberstadta a Johannese Reppa z roku 1943	95
5.6.1	Procentové zastoupení oborů O1 - O8 v učebnici F6	95
5.6.2	Kvantitativní rozbor učebnice F6 z hlediska části teoretické, praktické a procvičovací	95
5.6.3	Kvantitativní rozbor obrazové části učebnice F6	98
5.6.4	Kvantitativní rozbor úloh v učebnici F6	99
5.6.5	Struktura učebnice F6	101
5.6.6	Struktura témat O1 - O8 učebnice F6	101
5.6.6.1	Struktura tématu "Mechanika"	102
5.6.6.2	Struktura tématu "Kmity vlny akustika"	104
5.6.6.3	Struktura tématu "Termika"	105
5.6.6.4	Struktura tématu "Magnetismus"	107

5.6.6.5	Struktura tématu "Elektrina".....	107
5.6.6.6	Struktura tématu "Optika".....	109
5.6.7	Závěr rozboru německy psané učebnice Halberstadta a Reppa F6.....	111
5.7	Rozbor učebnice "Fysika pro vyšší třídy středních škol" I. díl a II. díl podle Bohumila Maška, Jaroslava Jeništy, Františka Nachtikala a Josefa Štěpánka, přepracováno Aloisem Wanglerem v roce 1936.....	112
5.7.1	Procentové zastoupení oborů O1 - O8 v učebnici F7.....	112
5.7.2	Kvantitativní rozbor učebnice F7 z hlediska části teoretické, praktické a procvičovací.....	113
5.7.3	Kvantitativní rozbor obrazové části učebnice F7.....	116
5.7.4	Kvantitativní rozbor úloh v učebnici F7.....	118
5.7.5	Struktura učebnice F7.....	119
5.7.6	Struktura témat O1 - O8 v učebnici F7.....	119
5.7.6.1	Struktura tématu "Mechanika".....	120
5.7.6.2	Struktura tématu "Kmity vlny akustika".....	122
5.7.6.3	Struktura tématu "Termika".....	123
5.7.6.4	Struktura tématu Magnetismus".....	124
5.7.6.5	Struktura tématu "Elektrina".....	125
5.7.6.6	Struktura tématu "Optika".....	127
5.7.6.7	Struktura tématu "Astronomie".....	128
5.7.6.8	Struktura tématu "Moderní fyzika".....	128
5.7.7	Závěr rozboru Maškovy učebnice F7.....	129
5.8	Rozbor učebnic "Fysika pro vyšší třídy středních škol" I. díl a II. díl od Hugo Devoreckého a Mikuláše Šmoka z let 1935 a 1936.....	131
5.8.1	Procentové zastoupení oborů O1 - O8 v učebnici F8.....	131
5.8.2	Kvantitativní rozbor učebnice F8 z hlediska části teoretické, praktické a procvičovací.....	132
5.8.3	Kvantitativní rozbor obrazové části učebnice F8.....	135
5.8.4	Kvantitativní rozbor úloh v učebnici F8.....	136
5.8.5	Struktura učebnice F8.....	138
5.8.6	Struktura témat O1 - O8 učebnice F8.....	138
5.8.6.1	Struktura tématu "Mechanika".....	138
5.8.6.2	Struktura tématu "Kmity vlny akustika".....	140
5.8.6.3	Struktura tématu "Termika".....	141
5.8.6.4	Struktura tématu Magnetismus".....	142
5.8.6.5	Struktura tématu "Elektrina".....	143
5.8.6.6	Struktura tématu "Optika".....	145
5.8.6.7	Struktura tématu "Astronomie".....	146
5.8.6.8	Struktura tématu "Moderní fyzika".....	146
5.8.7	Závěr rozboru Devoreckého a Šmokovy učebnice F8.....	147
5.9	Rozbor učebnice "Lehrbuch der Physik für höhere Schulen" od Ernsta Grimsehla z roku 1940.....	149
5.9.1	Procentové zastoupení oborů O1 - O8 v učebnicích F9.....	149
5.9.2	Kvantitativní rozbor učebnice F9 z hlediska části teoretické, praktické a procvičovací.....	150
5.9.3	Kvantitativní rozbor obrazové části učebnice F9.....	152
5.9.4	Kvantitativní rozbor úloh v učebnici F9.....	154
5.9.5	Struktura učebnice F9.....	155
5.9.6	Struktura témat O1 - O8 učebnice F9.....	156
5.9.6.1	Struktura tématu "Mechanika".....	156
5.9.6.2	Struktura tématu "Kmity vlny akustika".....	158
5.9.6.3	Struktura tématu "Termika".....	159
5.9.6.4	Struktura tématu Magnetismus".....	160
5.9.6.5	Struktura tématu "Elektrina".....	161
5.9.6.6	Struktura tématu "Optika".....	163
5.9.6.7	Struktura tématu "Astronomie".....	164
5.9.6.8	Struktura tématu "Moderní fyzika".....	164
5.9.7	Závěr rozboru Grimsehlovy učebnice F9.....	165
6	Pomocná odborná literatura.....	167
6.1	Zahradníčkova sbírka fyzikálních pokusů z roku 1935.....	167

6.2	Šilháčkovo a Sechovského fyzikální praktikum z roku 1935.....	174
6.3	Březinovo praktické cvičení fyzikální z roku 1936.....	176
6.4	Heroltovy pokusy z fyziky.....	181
6.5	Kohlmannova sbírka úloh z roku 1936.....	186
6.6	Valouchovy tabulky matematické a fyzikální.....	187
7	Shrnutí a porovnání učebnic fyziky.....	190
7.1	Vývoj procentového zastoupení oborů v učebnicích.....	190
7.2	Rozbor části teoretické, praktické a procvičovací.....	201
7.3	Rozbor obrazové části učebnic.....	210
7.4	Úlohy na procvičování v učebnicích fyziky.....	217
7.5	Vývoj struktury oborů v učebnicích.....	223
7.6	Vývoj fyzikálních teorií.....	225
7.7	Fyzikální veličiny a jejich jednotky.....	228
7.7.1	Soustavy jednotek v mechanice.....	228
7.7.2	Veličiny a jednotky v Akustice.....	236
7.7.3	Veličiny a jednotky v Termice.....	237
7.7.4	Vývoj veličin a soustav jednotek v Elektřině a Magnetismu.....	242
7.7.5	Vývoj veličin a jednotek v Optice.....	248
7.8	Změny v obsahu učebnic proti minulému období.....	251
8	Závěry výzkumu.....	252
	Seznam použitých učebnic.....	260
	Období 1825 - 1918.....	260
	Období 1918 - 1948.....	261
	Seznam použité literatury.....	262